

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Міжнародні безпекові угоди України: економічна архітектура підтримки та перспективи реалізації

 Ярослав В. Петруненко ¹ *

¹ Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України» (Україна). Провідний науковий співробітник відділу проблем модернізації господарського права та законодавства, д-р юрид. наук, професор.

* Автор-кореспондент, e-mail: petrunenko@yahoo.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.6.10](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.10)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

У статті досліджено трансформацію підходів до міжнародної підтримки України в умовах повномасштабної війни через призму аналізу новітніх безпекових угод, укладених у 2023–2025 роках. Особливістю вказаних безпекових угод є те, що вони виходять за межі класичного розуміння гарантій колективної оборони, властивих, наприклад, НАТО, й натомість формують новий тип асиметричних, комплексних безпекових партнерств, які включають не лише військово-технічну, але й економічну, інституційну, гуманітарну та санкційну підтримку. Безпекові угоди створили нову політичну, правову та економічну реальність, у якій Україна перетворилася на повноцінного суб'єкта нової системи безпекових альянсів демократичного світу. Угоди мають не лише стратегічне значення у контексті стримування подальшої агресії, а водночас наділені надзвичайною практичною вагою щодо забезпечення поточних функцій української держави, відновлення зруйнованої інфраструктури та модернізації економіки. Мета статті полягає у комплексному аналізі безпекових угод України 2022–2025 років, з акцентом на їх економічний вимір, стан реалізації зобов'язань та перспективи подальшої дії. Ці безпекові угоди розглядаються не лише як політичні декларації солідарності, а як інституційно оформлена система підтримки, котра охоплює як воєнний, так і економічний вимір. Особлива увага приділяється економічній складовій вказаних домовленостей, яка включає пряме бюджетне фінансування, макрофінансову допомогу, інвестиційні гарантії, спеціальні кредитні програми та механізми страхування ризиків. Досліджуються положення ключових безпекових угод України з країнами G7, ЄС, Великою Британією, США, Польщею, Японією та ін. Узагальнено обсяги вже реалізованої підтримки і проаналізовано архітектуру фінансових інструментів, закладених у двосторонніх та багатосторонніх угодах. Проаналізовано, як безпекові угоди сприяють підтриманню платоспроможності України, фінансуванню соціальних функцій держави та повоєнній реконструкції. Визначено ключові виклики реалізації безпекових угод: політична мінливість у країнах-партнерах, нерівномірність внесків партнерів, недостатність юридичної обов'язковості, затримки у практичній імплементації. Обґрунтовано тезу про необхідність інституціоналізації підтримки, поступового її переходу від кризового реагування до програмного фінансування відновлення та розвитку. Сформульовано висновок про те, що безпекові угоди є перехідним інструментом до повноправного членства України в НАТО та ЄС, а їх економічна складова – це гарантія стійкого функціонування держави в умовах війни та після її завершення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

безпекові угоди, міжнародна підтримка України, економічна архітектура, післявоєнне відновлення, стратегічне партнерство, імплементація.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

International Security Agreements of Ukraine: Economic Architecture of Support and Prospects for Implementation

Iaroslav Petrunenko ¹*

¹ State Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine" (Ukraine). Leading Researcher at the Department of Modernisation Problems of Economic Law and Legislation, Doctor of Sciences (Law), Full Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: petrunenko@yahoo.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.6.10](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.10)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article examines the transformation of approaches to international support for Ukraine in the context of a full-scale war through the prism of analysing the latest security agreements concluded in 2023–2025. The peculiarity of these security agreements is that they go beyond the classical understanding of collective defence guarantees, such as those of NATO, and instead form a new type of asymmetric, comprehensive security partnerships that include not only military and technical, but also economic, institutional, humanitarian and sanctions support. The security agreements have created a new political, legal and economic reality in which Ukraine has become a full-fledged actor in the new system of security alliances in the democratic world. The agreements are not only strategically important in the context of deterring further aggression, but also have a great deal of practical importance in terms of ensuring the current functions of the Ukrainian state, restoring the destroyed infrastructure and modernising the economy. The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of Ukraine's security agreements for 2022–2025, with a focus on their economic dimension, the state of implementation of commitments, and prospects for further action. These security agreements are viewed not only as political declarations of solidarity, but also as an institutionalised support system that covers both military and economic dimensions. Particular attention is paid to the economic component of these agreements, which includes direct budgetary funding, macro-financial assistance, investment guarantees, special loan programmes and risk insurance mechanisms. The provisions of Ukraine's key security agreements with the G7 countries, the EU, the UK, the USA, Poland, Japan, and others are studied. The author summarises the amount of support already provided and analyses the architecture of financial instruments laid down in bilateral and multilateral agreements. The author analyses how security agreements contribute to maintaining Ukraine's solvency, financing social functions of the state and post-war reconstruction. The author identifies key challenges to the implementation of security agreements: political volatility in partner countries, uneven contributions of partners, lack of legal binding, and delays in practical implementation. The article substantiates the thesis that support needs to be institutionalised and gradually shifted from crisis response to programme financing for recovery and development. The conclusion is made that security agreements are a transitional instrument for Ukraine's full membership in NATO and the EU, and their economic component is a guarantee of the sustainable functioning of the state in the context of war and after its end.

KEYWORDS

security agreements, international support of Ukraine, economic architecture, post-war reconstruction, strategic partnership, implementation.

1. Вступ

Російська збройна агресія проти України, яка розпочалася у 2014 р. з незаконної анексії Автономної Республіки Крим і окремих районів Донецької та Луганської областей, у лютому 2022 р. набула форми повномасштабної війни. Цей акт міжнародного злочину грубо порушив основоположні принципи Статуту ООН та міжнародного права, поставивши під загрозу не лише державний суверенітет України, а й стабільність усієї європейської безпекової архітектури. У відповідь на новітню агресію Україна не лише здійснила загальнонаціональну мобілізацію для самозахисту, а й активізувала дипломатичну і політико-правову роботу із формування широкої міжнародної коаліції підтримки.

За вказаних умов, питання забезпечення національної безпеки і збереження державності України набуло першочергового значення у світовому порядку денному. Уперше з часів Другої світової війни міжнародне співтовариство постало перед необхідністю швидкого вироблення ефективних механізмів довгострокових гарантій для країни, котра стала об'єктом масштабної збройної агресії ядерної держави. Відповіддю стали новітні формати дво- та багатосторонніх безпекових угод, які Україна почала укладати з партнерами – спочатку у політичній формі, а з 2024 р. – у вигляді юридично зобов'язуючих міжнародних договорів.

Особливістю вказаних угод є те, що вони виходять за межі класичного розуміння гарантій колективної оборони, властивих, як наприклад, Північноатлантичному альянсу, й натомість формують новий тип *асиметричних, комплексних безпекових партнерств*, котрі включають не лише військово-технічну, а й економічну, інституційну, гуманітарну та санкційну підтримку. Вони спираються на загальні засади, визначені у Спільній декларації G7 (липень 2023 р.), та є своєрідним «містком» до майбутнього членства України в НАТО та Європейському Союзі.

На початку 2025 р. Україна вже має підписаними 28 таких угод – з усіма країнами G7, з 20 іншими державами, котрі приєдналися до декларації G7, та з Європейським Союзом. Ці угоди створили нову політичну, правову та економічну реальність, у якій Україна перетворилася на повноцінного суб'єкта нової системи безпекових альянсів демократичного світу.

Водночас, ці домовленості мають не лише стратегічне значення у контексті стримування подальшої агресії, але й надзвичайну практичну вагу задля забезпечення поточних функцій української держави, відновлення зруйнованої інфраструктури та модернізації економіки, бо безпрецедентний обсяг міжнародної допомоги (військової, фінансової, гуманітарної) надається Україні саме в межах і на основі цих безпекових угод. Йдеться про сотні мільярдів доларів, які формують основний ресурс виживання і розвитку держави під час війни та у повоєнний період.

Саме тому економічний вимір безпекових угод, поряд із оборонним, виходить на передній план. Йдеться не лише про фінансування ЗСУ, а й також про масштабну бюджетну підтримку, збереження макрофінансової стабільності, забезпечення базових соціальних функцій держави, розвиток оборонно-промислового комплексу нашої країни, інфраструктурне відновлення та залучення приватних інвестицій у майбутньому. Відтак, аналіз змісту укладених безпекових угод, вже реалізованих положень та прогнозів на наступні роки представляється надзвичайно важливим як з наукової, так і з практичної точки зору.

2. Огляд літературних джерел

Питання безпекових угод України в умовах повномасштабної війни рф стало предметом активного аналізу політиків, правників, міжнародного експертного середовища і дослідників. В огляді актуальних літературних джерел можливо умовно виокремити три ключові блоки: нормативно-документальні основи, аналітична оцінка й наукові дослідження та статистико-практичний вимір реалізації угод.

У якості базового політичного документа виступає Спільна декларація G7 про підтримку України, підписана 12 липня 2023 р., котра заклала основу для формування індивідуальних безпекових угод із країнами-партнерами [1]. У подальшому на її основі було укладено низку двосторонніх договорів, зокрема з Великою Британією [2], США [3], ЄС [4], Польщею [5] та ін. Документи містять положення про військову, фінансову, політичну й гуманітарну підтримку України та механізми координації, консультацій і реагування у разі нової агресії.

Аналітичний вимір досліджуваної теми репрезентовано низкою ґрунтовних досліджень. Зокрема, фахівці *Центру східних досліджень* (OSW) у Варшаві систематизували особливості змісту безпекових домовленостей, вказавши на їх асиметричність, політичний характер та потенційну залежність від внутрішньої політики держав-партнерів [6]. Акцент на важливому значенні укладених безпекових угод зроблено й у попередніх роботах автора представленої статті: стосовно безпекових угод як інструменту трансформації міжнародного правопорядку в умовах війни [7], ролі міжнародних партнерств у контексті повоєнного відновлення України [8], соціально-економічного аспекту угод про співробітництво у сфері безпеки [9] тощо. Також у статті І. Тодорова та Н. Тодорової наводиться критичний огляд очікувань від безпекових гарантій у контексті українських геополітичних пріоритетів, зокрема аналізуються ризики, пов'язані з тим, що частина документів не має формального статусу міжнародних договорів [10]. Важливе значення мають нормативно-правові джерела – Закон України «Про міжнародні договори» [11] та Віденська конвенція про право міжнародних договорів [12], які дозволяють оцінити юридичну природу укладених безпекових угод і проблематику їх ратифікації.

Окремі дослідники акцентують увагу на тому, що безпекові угоди України є політичними інструментами, які не мають характеру колективного захисту за аналогією з п'ятою статтею НАТО, але забезпечують гнучку модель підтримки в критичних сферах [13; 14]. Також у фокусі досліджень – структура і динаміка реалізації зобов'язань за укладеними безпековими угодами. Наприклад, висвітлюється еволюція форм допомоги – від початкових військових поставок до комплексних фінансово-економічних програм [14–16].

Статистично-фінансовий вимір документується через огляди провідних аналітичних центрів, зокрема *Kiel Institute* [17] та *Council on Foreign Relations* [18], котрі демонструють, що Україна отримала мільярдні обсяги підтримки виключно в рамках реалізації безпекових угод. Це підтверджується й повідомленнями МВФ щодо багаторічних програм допомоги Україні як країні, що перебуває у стані збройного конфлікту [19]. Також варто згадати ухвалений у липні 2024 р. *Ukraine Compact* – багатосторонній рамковий документ, який став певною політичною надбудовою до двосторонніх безпекових договорів і сприяв їх синхронізації [20].

Значну увагу в літературі приділено питанням довгострокової реалізації положень угод в умовах політичної мінливості та необхідності післявоєнної трансформації України. Джерела вказують на потенційні ризики втрати уваги з боку партнерів після завершення гарячої фази війни та підкреслюють важливість інституційної фіксації зобов'язань [14; 21].

Таким чином, згадана наукова і аналітична література забезпечує широке підґрунтя для комплексного вивчення проблематики безпекових угод та дозволяє не лише систематизувати наявну договірну базу, а й критично оцінити перспективи її імплементації, політико-правові обмеження та економічну ефективність.

3. Постановка завдання

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі безпекових угод України у 2022–2025 рр., з акцентом на їх економічний вимір, стан реалізації зобов'язань та перспективи подальшої дії. Для досягнення вказаної мети визначено такі *дослідницькі завдання*: дослідити теоретико-правову природу сучасних безпекових домовленостей України; провести кількісний і якісний аналіз укладених угод станом на травень 2025 р.; оцінити економічний компонент цих угод, зокрема обсяги й структуру міжнародної допомоги Україні; окреслити перспективи подальшої реалізації домовленостей, продовження підтримки України та її післявоєнного відновлення.

4. Методи та матеріали

Методологічна основа дослідження базується на міждисциплінарному підході, поєднуючи правовий аналіз міжнародних угод і політичних декларацій, кількісний аналіз статистичних даних обсягів допомоги, а також порівняльний аналіз аналітичних звітів і наукової літератури.

5. Результати та обговорення

Після прийняття у липні 2023 р. Спільної декларації G7 [1], Україна провела інтенсивні переговори з десятками держав щодо укладення двосторонніх безпекових угод. Станом на травень 2025 р. вже маємо розгалужену мережу таких договорів. Укладено 28 безпекових угод – з усіма країнами G7, з 20 іншими державами, котрі приєдналися до декларації G7, та з ЄС. Цей перелік продовжує розширюватися по мірі того, як решта партнерів фіналізують переговори (зокрема, станом на травень 2025 р. ще ведуть переговори з підписання угоди Болгарія, Кіпр, Північна Македонія та Чорногорія, які підтримали декларацію G7).

Безпекові договори охоплюють майже увесь західний світ. Серед підписантів – всі країни «Великої сімки» (США, Велика Британія, Канада, Німеччина, Франція, Італія, Японія), більшість країн ЄС (включаючи всі великі країни Західної Європи і майже всі країни Центрально-Східної Європи, крім тих кількох, що ще в процесі приєднання), а також деякі інші країни-союзники: Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Австралія, Південна Корея тощо. Особливо показовим є те, що ЄС, як організація, також уклав з Україною окремі Спільні безпекові зобов'язання (їх підписано 27 червня 2024 р.), продемонструвавши тим консолідовану позицію. Таким чином, Україна вибудувала коаліцію підтримки, аналогів якій вона не мала раніше: від Північної Америки і Європи до Східної Азії (Японія, Південна Корея) та Океанії (Австралія).

Хоча кожна угода є окремим документом, усі вони мають подібну структуру та базуються на засадах, викладених в декларації G7. Як правило, угоди укладаються строком на 10 років із автоматичним продовженням (якщо сторони не вирішать по-іншому). Винятком стала Велика Британія, яка у січні 2025 р., змінивши уряд, ініціювала підписання нової розширеної *«Угоди про сторічне партнерство»* – ще більш амбітний політичний жест на підтримку України [2].

Слід зауважити, що в науковій літературі звертається увага на низку важливих аспектів, які часто залишаються поза фокусом публічної дискусії, приміром в політичному й медійному середовищі: зокрема, зазначені безпекові угоди, як правило, набирають чинності одразу після підписання, без потреби проходження процедури ратифікації у національних парламентах. Це вказує на їх передусім політичний, а не юридично обов'язковий характер [10].

Такі угоди не відповідають формальним критеріям, передбаченим Законом України «Про міжнародні договори України» [11], та не узгоджуються з положеннями Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. [12], котра наголошує на необхідності дотримання внутрішньодержавних конституційних процедур, зокрема ратифікації, для надання договору обов'язкової сили.

На особливу увагу військового компоненту угод вказує М. Каптан, зокрема на готовності партнерів забезпечувати постачання високотехнологічної зброї у кількостях, необхідних для захисту суверенітету та територіальної цілісності України [13].

Іноземні експерти також наголошують, що формальні положення угод – це лише основа, а реальна цінність проявиться у практичному виконанні [6]. Також висловлюються пропозиції надалі *інституціоналізувати* цей розрізнений набір угод у більш цілісну систему. Зокрема, є ідея розробити певний *багатосторонній договір*, до якого приєднуються всі ці країни, або хоча б створити регулярний багатосторонній форум координування допомоги (де-факто, його роль нині виконує Контактна група з оборони України в форматі Рамштайн). В *Carnegie Endowment* підкреслюють необхідність зробити договірні зобов'язання *«більш конкретними, стійкими та довготривалими»*, виробивши спільні критерії та цілі підтримки, заклавши оцінку ресурсів на весь їх десятирічний період та зміцнивши правову базу угод, зокрема через їх парламентську ратифікацію [14].

Втім, ще раз підкреслимо, що нові домовленості значно конкретніші, навіть у порівнянні з Будапештським меморандумом 1994 р., зокрема партнери прямо зафіксували зобов'язання продовжувати надання допомоги не менше нинішнього рівня і розвивати її надалі. Фактично, світові лідери взяли на себе відповідальність озброїти Україну задля теперішньої і майбутньої боротьби – і виконують це через механізм двосторонніх угод, які зручні тим, що враховують особливості кожної країни (бюджетні процедури, законодавчі обмеження тощо).

Варто акцентувати, що міжнародні безпекові угоди України мають потужну економічну складову. Йдеться як про прямий фінансовий і матеріальний ресурс, що надається партнерами (для підтримки оборони і життєздатності держави), так і про довгострокові зобов'язання з

післявоєнної відбудови та розвитку. Фактично, безпекові угоди стали рамкою для реалізації безпрецедентних обсягів міжнародної допомоги, котрі вже отримує Україна, та для мобілізації ресурсів на майбутнє. У подальшому масштаби зовнішньої підтримки України та її розподіл за основними напрямками наочно проілюстровано нижче (рис. 1).

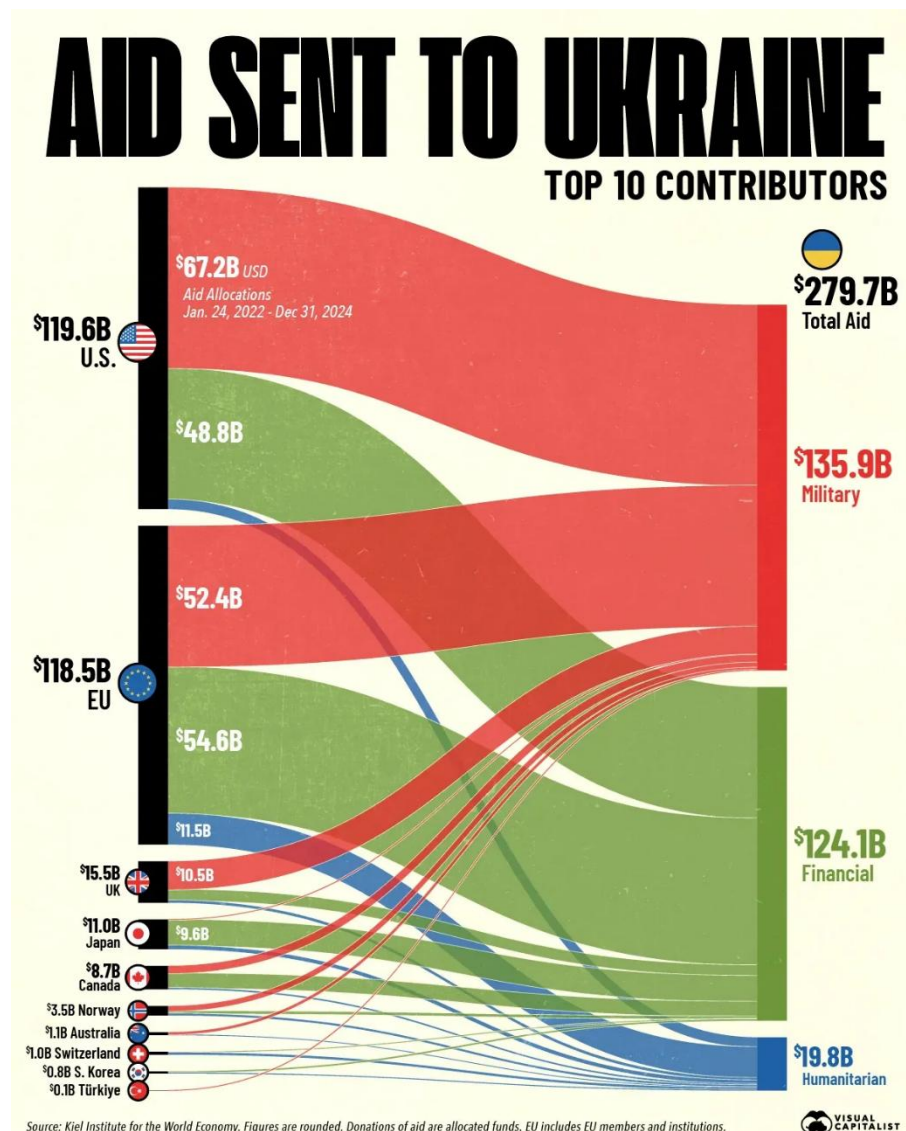

Рис 1. Топ-10 найбільших донорів допомоги Україні (січень 2022 р. – грудень 2024 р.).
Обсяги вказано у млрд. доларів США, з розподілом за видами допомоги:
військова (червоний), фінансова (зелений), гуманітарна (синій).

Джерело: [15].

За інформацією *Ukraine Support Tracker* від *Kiel Institute*, сукупний обсяг допомоги десяти найбільших донорів України за 2022–2024 роки становить близько \$280 млрд. Приблизно половина від цієї суми – військова допомога (озброєння, амуніція, техніка), інша половина – фінансова (гранти, кредити, бюджетна підтримка) і меншою мірою гуманітарна. Лідером є США, які надали близько \$120 млрд., причому більшу частину – саме на оборону. Впритул до них наближається сумарний внесок ЄС та європейських держав: приблизно \$118,5 млрд. (сюди входять і кошти інституцій ЄС, і двостороння допомога членів ЄС). Далі з великим відривом ідуть Велика Британія (\$15,5 млрд.), Японія (\$11 млрд.), Канада (близько \$8,7 млрд.) та інші країни. Дві третини допомоги надано у формі грантів або прямих поставок (безповоротно), і лише третина – у формі пільгових кредитів, таким чином навантаження на економіку України мінімізоване. Для порівняння, сукупний обсяг зовнішньої допомоги лише протягом перших трьох років війни (\$280 млрд.) вже вповоловину перевищує план Маршалла, розгорнутий після

Другої світової війни (план Маршалла склав приблизно \$180 млрд. у цінах 2022 р.). Вказане підкреслює унікальність ситуації України та масштаб залучених ресурсів [16].

Хоча зброя – не гроші, у вартісному виразі воєнна підтримка становить лівову частку зовнішньої допомоги. За даними *Kiel Institute*, який відстежує міжнародну підтримку України з січня 2022 р. до грудня 2024 р., загальний обсяг допомоги Україні від усіх донорів становить €267 млрд., з яких приблизно €130 млрд. (49%) припадає на військову допомогу, €118 млрд. (44%) – на фінансову підтримку, і €19 млрд. (7%) – на гуманітарну допомогу [17]. Якщо ж порівнювати, це в кілька разів перевищує річний оборонний бюджет самої рф. Основні статті: системи протиповітряної оборони (Patriot, NASAMS, IRIS-T тощо), реактивні системи (HIMARS, РСЗВ М270), далекобійні високоточні ракети (GLSDB, Storm Shadow), артилерія і боєприпаси (гаубиці 155 мм, снаряди), бронетехніка (танки – від радянських Т-72 до сучасних Leopard 2 та Challenger, бойові машини піхоти Bradley, CV90 тощо), безпілотники, автомобілі, стрілецьке озброєння, засоби зв'язку й розвідки. Лише США передали Україні 45 модернізованих танків Т-72, 31 танк М1А2 Abrams, 352 бронемашини Bradley, 38 HIMARS, 160 гаубиць, 16 систем протиповітряної оборони і тисячі одиниць іншого озброєння. Європейські країни колективно поставили не менше, включаючи близько 550 танків і БМП радянського зразка зі складів східноєвропейських армій та близько 300 сучасних танків (німецькі Leopard 2 з різних країн, британські Challenger 2, французькі легкі AMX-10 тощо). Це озброєння оцінюється десятками мільярдів доларів, його надання стало можливим саме в рамках домовленостей про підтримку України. Економічно ця військова допомога означає колосальні інвестиції союзників в безпеку України: наприклад, ухвалений наприкінці 2022 р. пакет озброєнь США на суму \$45 млрд. включав і нове виробництво, тобто завантаження роботи американського ОПК на роки вперед [18]. Варто зауважити, що значна частина коштів, виділених західними країнами, повертається в економіку самих же країн-донорів у вигляді замовлень для їх оборонних підприємств (за оцінкою AEI, виробництво зброї для України профінансувало роботу заводів у понад 70 містах США). Таким чином, економічний вимір військової допомоги є двоаспектним: для України це безкоштовне отримання матеріальних цінностей для оборони (що зберігає ресурси держави), а для донорів – витрати, які одночасно стимулюють їх ВВП і ВПК.

Ключовим компонентом безпекових угод України 2023–2025 років виступає бюджетно-фінансова підтримка. Її мета полягає у забезпеченні макроекономічної стабільності держави в умовах війни та створенні передумов для повоєнного відновлення. Станом на березень 2025 р. в рамках укладених безпекових угод реалізовано або погоджено надання щонайменше €88 млрд. прямої бюджетної, фінансової, економічної допомоги, що охоплює як цільові трансферти до бюджету України, так і структурні програми відновлення.

Угода між Україною та ЄС, підписана 27 червня 2024 р. [4], передбачає надання Україні до €50 млрд. у рамках багаторічної програми *Ukraine Facility* на 2024–2027 роки. Вказана угода має характер стратегічного економічно-безпекового партнерства та включає пряме бюджетне фінансування, а також процес відновлення критичної інфраструктури, стимулювання реформ і зміцнення стійкості державних інституцій.

Крім того, відповідно до безпекової угоди, укладеної 13 червня 2024 р. у Вашингтоні [3], США зобов'язалися надавати Україні комплексну допомогу протягом десяти років, що включає й фінансово-економічну складову. Зокрема, у грудні 2024 р. в межах цього зобов'язання було надано \$20 млрд. у формі позики, забезпеченої очікуваними прибутками від заморожених російських активів. Крім того, загальна сума вже наданої США бюджетної підтримки Україні в межах безпекової рамки у період з 2022 по початок 2025 р. перевищує \$25 млрд., включаючи трансферти через механізми Світового банку [18].

Підписані угоди з ключовими європейськими партнерами, як-то Німеччиною, Францією, Італією та ЄС, прямо передбачають мобілізацію коштів міжнародних фінансових організацій – МВФ, Світового банку, ЄБРР, ЄІБ – для підтримки фінансової спроможності України.

У березні 2023 р. МВФ погодив з Україною програму розширеного фінансування (EFF) вартістю \$15,6 млрд., котра реалізується відповідно до координаційних положень безпекової декларації G7. Станом на березень 2025 р., в рамках цієї програми вже виділено \$10,1 млрд., у тому числі \$400 млн. – останнім траншем у березні 2025 р. [19].

Угоди також передбачають координацію з діяльністю Світового банку. Завдяки цьому механізму, вже до початку 2025 р. Україна отримала понад \$77 млрд. підтримки, з яких суттєва

частина проходить через трастові фонди, пов'язані із виконанням зобов'язань, визначених у двосторонніх безпекових угодах.

Безпекові угоди, як зазначалося, включають положення про економічну та інвестиційну співпрацю. Угода з Польщею передбачає тісну координацію у відбудові України та залученні польського бізнесу до післявоєнної реконструкції [22]. Угоди зі США, Великою Британією, ЄС і Японією мають акцент на реформах, боротьбі з корупцією, поліпшенні інвестиційного клімату, тобто партнери налаштовані не лише давати ресурси, а й допомагати Україні використати їх ефективно. Деякі країни (Франція, Німеччина) у рамках безпекових домовленостей створили спеціальні кредитні лінії з підтримки української економіки. Так, уряд Німеччини ще в 2022 р. відкрив фонди для фінансування українського держбюджету, що відображено і в угоді 2024 р.

Слід відмітити, що економічний вимір безпекових угод проявляється не тільки у цифрах фінансової допомоги, а і в структурних змінах української економіки. Під впливом співпраці з донорами, Україна прискорила реформи, зміцнила антикорупційні інституції (вимога МВФ та ЄС), адаптує національне законодавство до стандартів ЄС (умови макрофінансової допомоги ЄС). Крім того, війна спричинила переорієнтацію торгівлі: ЄС скасував мита для українського експорту, що дозволило у 2023 р. навіть перевищити довоєнні обсяги експорту України до ЄС за деякими позиціями [16]. Такі кроки інтеграції мають довгостроковий позитивний ефект. Попри це, потреби економічної підтримки, як і всіх інших сфер, продовжують зростати. Так, за даними Світового банку у березні 2023 р., загальна вартість відновлення України протягом наступного десятиріччя становила приблизно \$411 млрд. Проте внаслідок подальших бойових дій та системних втрат, ця сума продовжувала зростати в середньому на \$10 млрд. щомісячно. Станом на початок 2025 р. окремі експертні оцінки вказують на наближення орієнтовної потреби у фінансуванні відновлення до \$1 трлн. [21].

Водночас, реалізація безпекових домовленостей супроводжується низкою додаткових викликів. Окрім вже зазначеного чинника політичної мінливості в окремих країнах-партнерах (наприклад, у США), також спостерігається нерівномірний рівень залучення окремих держав, навіть попри їх формальну участь у декларації G7. Зокрема, Угорщина, хоча й приєдналася до декларації, станом на квітень 2025 р. не уклала двосторонньої безпекової угоди з Україною та продовжує блокувати окремі ініціативи ЄС. Так, навесні 2023 р. було зафіксовано затримку з погодженням виділення €500 млн. через Європейський фонд миру (EPF) з боку Угорщини.

Іншим прикладом є Туреччина, котра, підписавши декларацію, з однієї сторони начебто підтримує формування безпекової коаліції, але разом з тим утримується від прямих поставок летального озброєння Україні, зберігаючи баланс у відносинах з РФ.

З огляду на це, надзвичайно важливим представляється забезпечити тривалу чинність укладених безпекових домовленостей, щонайменше до досягнення заявлених цілей – зокрема, трансформації українського сектору безпеки і оборони відповідно до стандартів держав НАТО. У вказаному контексті окрему увагу заслуговує ухвалений на самміті НАТО у Вашингтоні в липні 2024 р. *Ukraine Compact* [20] – багатосторонній політичний документ, що став важливим надбудовним елементом до системи двосторонніх безпекових угод. Документ був схвалений понад 23 державами та має характер рамкового політичного зобов'язання, спрямованого на узагальнення вже існуючих двосторонніх домовленостей, а також залучення нових партнерів і посилення координації зусиль.

Попри окремі труднощі та виклики, загальна динаміка реалізації положень укладених безпекових угод України свідчить про високий рівень виконання, а в окремих випадках – і про перевиконання зобов'язань. Станом на початок 2025 р. Україна вже отримала основну частину обіцяної військової техніки та фінансової підтримки. При цьому, налагоджено сталі механізми взаємодії, котрі функціонують на системній основі, включаючи регулярні консультації між партнерами, моніторинг виконання угод та гнучке оновлення обсягів і форм допомоги.

Західні партнери демонструють високий рівень адаптивності, оперативно реагуючи на зміну потреб України. Зазначене, зокрема, підтверджується еволюцією характеру постачання нашої країні озброєння – від протитанкових засобів типу Javelin на початку 2022 р. до ракет великої дальності (Storm Shadow, ATACMS) у 2023–2024 роках. Тут європейські країни взяли на себе більшу частку підтримки, частково компенсуючи можливі коливання позиції США, що дозволяє зберігати фронт міжнародної солідарності широким, сталим і дієвим.

Зі свого боку Україна демонструє високий рівень відповідальності, сумлінно виконуючи взяті на себе зобов'язання, що додатково підсилює довіру партнерів. Йдеться як про воєнно-оперативну сумісність, так і стосовно реформ у сфері управління, антикорупційної політики та оборонної промисловості. Зазначене, своєю чергою, створює позитивний зворотний зв'язок у реалізації безпекових угод.

6. Висновки

Отже, за результатами проведеного дослідження представляється доцільним сформулювати наступні висновки та узагальнення. Зокрема, Україна впродовж 2022–2025 років сформувала безпрецедентну систему міжнародних безпекових угод, яка стала надважливою складовою її обороноздатності та економічної стійкості. Проведений аналіз дозволяє зауважити наступне:

- безпекові домовленості України зі США, європейськими країнами та іншими партнерами мають характер міжнародних договорів щодо стратегічного партнерства у сфері безпеки. Вони покликані заповнити вакуум гарантій, залишений Будапештським меморандумом 1994 р., який показав свою неефективність;

- обсяги міжнародної допомоги Україні – понад \$280 млрд. від Топ-10 донорів за 2022–2024 роки – стали можливими завдяки політичним рамкам, створеним укладеними безпековими угодами. Зокрема, США та ЄС фактично поділили тягар підтримки: США забезпечили близько \$120 млрд. (переважно військова допомога), ЄС та європейські країни – не менш ніж \$118 млрд. (значна частина – фінансова і гуманітарна підтримка). Ця допомога покрила критичні потреби українського бюджету (понад половину воєнних витрат та соціальних видатків у 2022–2023 роках фінансували зовнішні надходження), стабілізувала фінансову систему (завдяки програмі МВФ на \$15,6 млрд. і макрофінансовій допомозі ЄС) та підтримала мільйони переселенців;

- пауза у нових пакетах допомоги США на початку 2025 р. через політичні зміни створила невизначеність. Проте, союзники України в Європі заповнили цю прогалину, збільшивши свої внески. Вказане демонструє гнучкість і адаптивність коаліції підтримки України. Реалізація положень безпекових угод на цей момент загалом є успішною: наша країна отримує критично важливі ресурси в достатньому обсязі, що дозволило їй вистояти в найважчий період війни.

На ближчу перспективу (2025–2028 роки) можна очікувати збереження високого рівня міжнародної підтримки України. ЄС чітко й однозначно декларує довгострокову допомогу та вже узгодив новий пакет підтримки €50 млрд. на 2024–2027 роки для відбудови і бюджетних потреб України. Також країни G7 продовжать двосторонні програми безпеки; кількість країн-учасниць може зрости (інші союзники, як-от Швеція, які ще не підписали двосторонню угоду, ймовірно, зроблять це). Фактор внутрішньої політики США залишається ризиком, але навіть адміністрація, скептична до допомоги, навряд чи повністю її припинить з огляду на інтереси стримування росії і вплив Конгресу. До того ж, інші союзники публічно заявили про готовність компенсувати можливе зниження підтримки з боку окремих країн. Отже, як видно, коаліція допомоги є достатньо широкою і диверсифікованою, щоб витримати політичні коливання.

Проведений у статті аналіз засвідчує, що укладені Україною безпекові угоди стали не лише інструментом термінової військово-політичної реакції на повномасштабну агресію РФ, а й формують *новий формат стратегічного партнерства*, який інтегрує оборонну, економічну, інституційну та дипломатичну підтримку в єдиний функціональний механізм. Цей механізм не має прямих історичних аналогів та вже сьогодні демонструє свою *високу ефективність*: саме завдяки йому Україна отримала критично важливу зброю, фінансування й міжнародну мобілізацію ресурсів, котрі відіграли ключову роль у збереженні державності та стримуванні агресора.

Унікальність укладених безпекових угод полягає у їх *комплексному характері* – вони не тільки сприяють перемозі у війні, але й закладають основи для післявоєнного відновлення, внутрішньої трансформації та інституційного зближення з НАТО і ЄС. Повноцінна реалізація положень безпекових угод є критично необхідною умовою для переходу України від статусу *об'єкта зовнішньої агресії* до ролі *суб'єкта євроатлантичної безпеки*, спроможного зміцнювати стабільність у регіоні.

Безпекові угоди, укладені зі США, Великою Британією, ЄС, Польщею, Японією та іншими партнерами, вже стали історичними прикладами ефективної міжнародної солідарності, котра

вийшла за межі декларативної підтримки. Вони наочно продемонстрували, що політична воля, стратегічна єдність і довготривала відповідальність партнерів можуть бути не лише словами, а й практичною формулою глобальної безпеки нового типу.

У вказаному контексті ключовим завданням на майбутнє є забезпечення неперервності політичної підтримки з боку союзників, її інституціоналізація та вбудованість у довгострокові стратегії країн-партнерів. Лише за цієї умови українські безпекові угоди матимуть не тільки історичне значення, а й виконають свою головну місію – перетворення України на сильного союзника, інтегрованого до євроатлантичної архітектури безпеки у статусі повноправного та впливового учасника.

References

1. Office of the President of Ukraine. (2023). *Spilna deklaratsiia pro pidtrymku Ukrainy* [Joint Declaration on Support for Ukraine]. <https://president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277> (in Ukrainian)
2. Office of the President of Ukraine. (2025). *Ughoda pro storichne partnerstvo mizh Ukrainoiu ta Spoluchenym Korolivstvom Velykoi Brytanii i Pivnichnoi Irlandii* [One Hundred Year Partnership Agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Ukraine]. <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchen-95461> (in Ukrainian)
3. Office of the President of Ukraine. (2024). *Dvostoronnia bezpekova uhoda mizh Ukrainoiu ta Spoluchenymy Shtatamy Ameryky* [Bilateral Security Agreement between Ukraine and the United States of America]. <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501> (in Ukrainian)
4. Office of the President of Ukraine. (2024). *Spilni bezpekove zoboviazhannia mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom* [Joint Security Commitments between Ukraine and the European Union]. <https://www.president.gov.ua/news/spilni-bezpekovi-zoboviazannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801> (in Ukrainian)
5. Office of the President of Ukraine. (2024). *Ughoda pro spivrobitnytstvo u sferi bezpeky mizh Ukrainoiu ta Respublikoiu Polshcha* [Agreement on Security Cooperation between Ukraine and the Republic of Poland]. <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-92009> (in Ukrainian)
6. Gotkowska, J., Niecypor, K., & Graca, J. (2024). *The West and Ukraine: Agreements on security cooperation*. Centre for Eastern Studies (OSW). <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-01-19/west-and-ukraine-agreements-security-cooperation>
7. Petrunenko, Ia. V. (2025). Bezpekovi uhody yak instrument transformatsii mizhnarodnoho pravoporiadku v umovakh viiny [Security agreements as an instrument of international legal order transformation during wartime]. In I. T. Raikovska (Ed.), *Suchasni problemy i perspektyvy rozvytku subiektiv suspilnoho interesu* (pp. 95–100). NUBiP of Ukraine (in Ukrainian)
8. Petrunenko, Ia. V. (2024). Rol mizhnarodnykh partnerstv u konteksti povoyennoho vidnovlennia Ukrainy ta zakhystu sotsialno-ekonomichnykh prav hromadian [The role of international partnerships in the postwar recovery of Ukraine and the protection of socio-economic rights]. In V. A. Ustymenko (Ed.), *Harantii dotrymannia sotsialno-ekonomichnykh ta ekolohichnykh prav liudyny v umovakh viiny ta povoyennoi transformatsii* (pp. 62–124). NAS of Ukraine. <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/252> (in Ukrainian)
9. Petrunenko, Ia. V., & Dzhabrailov, R. A. (2024). Sotsialno-ekonomichni aspekt uhod pro spivrobitnytstvo u sferi bezpeky, pidpysanykh mizh Ukrainoiu ta inshymy krainamy [Socio-economic aspect of security agreements signed between Ukraine and other countries]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya: Pravo*, 84(2), 54–63. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.6> (in Ukrainian)
10. Todorov, I., & Todorova, N. (2024). Bezpekovi harantii dlia Ukrainy: ochikuvannia ta realnist [Security assurances for Ukraine: expectations and reality]. *Heopolityka Ukrainy: Istorii i Suchasnist*, 1(32), 19–31. [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1\(32\).19-32](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1(32).19-32) (in Ukrainian)
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2004). Pro mizhnarodni dohory Ukrainy: Zakon Ukrainy No. 1906-IV [On international treaties of Ukraine: Law of Ukraine No. 1906-IV]. *Database "Zakonodavstvo Ukrainy"*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (in Ukrainian)
12. United Nations. (1969). Videnska konventsiiia pro pravo mizhnarodnykh dohovoriv. Nabrannia chynnosti dlia Ukrainy 13 chervnia 1986 r. [Vienna Convention on the Law of Treaties. Entered into force for Ukraine on June 13, 1986]. *Database "Zakonodavstvo Ukrainy"*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (in Ukrainian)

13. Kaptan, M. V. (2025). Dvostoronni bezpekovi uhody Ukrainy yak instrument protydii rosiiskii ahresii: pravova otsinka [Ukraine's bilateral security agreements as a tool to counter Russian aggression: legal assessment]. *Naukovyi Visnyk Khersonskoho Derzhavnoho Universytetu. Serii: Yurydychni Nauky*, (1), 42–52. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-1-7> (in Ukrainian)
14. Soldatenko, M. (2024). Getting Ukraine's security agreements right. *Carnegie Europe*. <https://carnegieendowment.org/research/2024/07/getting-ukraines-security-agreements-right?center=europe&lang=en>
15. Voronoi, by Visual Capitalist. (2025). The largest donors of aid to Ukraine. *Ukraine Support Tracker*. <https://www.voronoiaapp.com/geopolitics/The-Largest-Donors-of-Aid-to-Ukraine-4186>
16. Delegation of the European Union to the United States of America. (2025). *EU assistance to Ukraine (in U.S. dollars)*. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/united-states-america/eu-assistance-ukraine-us-dollars-en>
17. Kiel Institute. (2025). *Ukraine support after 3 years of war: Aid flows remain low but steady – Shift towards weapons procurement*. <https://perma.cc/Y3ER-2QCQ?type=standard>
18. Masters, J., & Merrow, W. (2025). Here's how much aid the United States has sent Ukraine. *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine>
19. International Monetary Fund. (2025). *IMF Executive Board completes the seventh review of the extended arrangement under the Extended Fund Facility for Ukraine* (Press Release No. 25/081). <https://www.imf.org/en/News/Articles/2025/03/28/pr25081-ukraine-imf-completes-the-7th-rev-of-the-extended-arrangement-under-the-eff>
20. U.S. Embassy in Ukraine. (2024). *Ukraine Compact: President Joe Biden launches the Ukraine Compact*. <https://ua.usembassy.gov/tag/ukraine-compact>
21. World Economic Forum. (2024). *Even as the war persists, Ukraine is rebuilding – here's how*. <https://www.weforum.org/stories/2024/02/even-as-the-war-persists-ukraine-is-rebuilding-heres-how>
22. Court, E. (2024). *Poland, Ukraine sign security agreement*. *The Kyiv Independent*. <https://kyivindependent.com/poland-ukraine-sign-security-agreement>